

lucrări cu caracter istoric) și publicistă (colaborator la „Familia” – Oradea, „Dreptatea” – Timișoara, la „Speranța” și „Muguri” – Arad, la „Albina”, la „Observatoriul” lui G. Barițiu, la „Transilvania” și „Tribuna”), puțin cunoscută de specialiști până în prezent. Cea de-a doua personalitate evocată este preotul Vasile Lucaciu, figură emblematică a mișcării naționale românești, care a avut o activitate politică intensă și fructuoasă la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, în contextul mișcării memorandiste și a crizei interne pe care PNR-ul a traversat-o între anii 1896-1905. Biografia lui Vinčențiu Grozescu este restituită de către pr. Gheorghe Naghi, un colaborator fidel al Institutului de Istorie, în vreme ce activitatea lui Vasile Lucaciu în intervalul de timp amintit este reflectată în studiul regretatului cercetător al Institutului „George Barițiu”, Liviu Botezan.

Mirela Popa-Andrei

Liviu NEAGOE (ed.), *Elite, națiune și societate în România modernă*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2012, 254 p.

Rezultat al unui efort colectiv, volumul de față își propune o analiză a rolului elitelor intelectuale în formarea statului modern. Deși o parte a temelor abordate în cadrul volumului au fost tratate în numeroase lucrări, dintre care amintim doar câteva titluri precum *Rasismul românesc* (Lucian T. Butaru), *Eugenics and Modernization in Interwar Romania* (Maria Bucur) sau *Mobilitatea elitelor în România secolului XX* (coord. Mihai Dinu Gheorghiu și Mihăiță Lupu), acest grup de tineri cercetători prezintă o abordare diferită a temelor tratate, unificând două perspective: prima trimite la dezbaterile intelectuale a elitelor, integrând acest concept în procesul de constituire a națiunii, iar a doua face referire la deceniile de început ale perioadei comuniste. Nu putem să nu remarcăm maniera în care autorii și-au expus punctele de vedere, precum și bogatele surse de documentare care stau la baza articolelor publicate.

Articolul de început al acestui volum, semnat de Liviu Neagoe, *Originile intelectuale ale ideii de cetățenie în România modernă*, prezintă sursele intelectuale și evoluția conceptului modern de cetățenie făcând o analiză comparativă a surselor cetățeniei în Principatele Unite și în Transilvania, potrivit specificului modernizării în Europa Centrală și de Est. Studiul urmărește preliminarile, originea și evoluția ideii de cetățenie. Autorul pornește de la premisa unei evoluții diferite din punct de vedere juridic a ideii de cetățenie în Principatele Române și în Transilvania. Dacă în Moldova și Țara Românească putem vorbi despre excluderea administrativă manifestată în raport cu populația necreștină, în cazul Transilvaniei este vorba despre voința de integrare simbolică manifestată de elita românească. Articolul prezintă, de asemenea, mitul „bunului român”, polemicile elitei intelectuale cu privire la identitate și ideea de cetățenie din perspectiva evoluției constituționalismului.

Dragoș Sdrobiș publică un interesant articol, *Rolul elitelor intelectuale și al educației în definirea națiunii moderne. Considerații pe marginea evoluției educației în România: 1866-1940*. Autorul prezintă educația din perioada menționată, analizând expansiunea miturilor identitare. Vorbind despre puterea statului modern, aflăm că aceasta este dată de capacitatea statului de a crea indivizi loiali și obedienți. Citându-l pe Michel Foucault, Dragoș Sdrobiș vorbește despre noul tip de putere adusă de statul modern, putere ce face apel la cunoaștere pentru a fi acceptată și pentru a se menține. În acest context, autorul prezintă „noua elită a modernității: intelectualul”. Articolul surprinde atât polemica dintre liberali și conservatori cu privire la poziția intelectualului față de stat cât și schimbările radicale ce au loc în perioada interbelică. Pentru a ilustra schimbările din domeniul educației în perioada interbelică, este prezentat contextul în care acestea au avut loc. Astfel creșterea numărului minorităților etnice ce are loc după unire, șomajul intelectual, politicile centralizatoare și conflictele interetnice conturează intoleranța, xenofobia și criza de identitate din mediul educațional al României interbelice.

În articolul *Știință și ideologie: revista „Buletin eugenic și biopolitic”*, Mihai-Adrian Panu, prezintă relația dintre știință și ideologie în perioada interbelică, examinând nașterea și dinamica

mișcării eugeniste din România cu pornire de la analiza revistei „Buletin eugenic și biopolitic”. Articolul familiarizează cititorii cu concepte precum eugenia și biopolitica, cu evoluția curentului eugenist în România, precum și cu programele pedagogice axate pe biologizare. Eugenismul românesc din perioada interbelică a fost centrat pe conceptul de etnicitate și pe „remodelarea profilului național după criterii etnice”. Autorul atrage atenția că eugenismul nu trebuie perceput doar din perspectivă negativă, ci trebuie avut în vedere și faptul că a reprezentat un puternic vector de modernizare a României în secolul XX.

Sergiu Soica conturează, în cadrul articolului *Elite ale Bisericii greco-catolice din Banat 1944-1965*, un tablou al ierarhilor și preoților greco-catolici din Banat, victime ale persecuțiilor comuniste. Autorul articolului prezintă la început termenul de elită atât din punct de vedere laic, cât și din punct de vedere teologic. Pentru o bună înțelegere a subiectului, Sergiu Soica face o scurtă prezentare a Academiei „Ștefan Gheorghiu”, care avea rolul de a produce „elitele” comuniste, precum și o prezentare a marilor schimbări ce au avut loc în această perioadă în România, arătând felul în care regimul comunist a distins elitele societății românești existente înlocuindu-le cu elitele formate la Academia „Ștefan Gheorghiu”. Articolul prezintă date despre preoți ai Episcopiei din Lugoj aflați în închisorile comuniste, precum și traseul și perioada petrecută în închisoare ale unor membri marcanți ai elitei greco-catolice din Banat.

Laura Jerca prezintă, în capitolul *Nivelarea conștiințelor, situația comunității germane din România sub conducerea grupului etnic german*, un studiu despre situația aparte a comunității germane din România între primii ani ai celui de Al Doilea Război Mondial și primii ani ai regimului comunist. Studiul își propune analiza relației dintre autoritățile române și comunitatea germană și evoluția acesteia, concentrându-se pe situația particulară a Grupului Etnic German, organizație ce reprezenta interesele minorității germane în România.

În articolul *Modelul „Independenței” și cultul personalității în România comunistă. Cazul Nicolae Ceaușescu*, Manuela Marin abordează cultul personalității lui Nicolae Ceaușescu, arătând modul în care „politica de independență” ce a caracterizat relațiile dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist al Uniunii Sovietice a influențat apariția și dezvoltarea cultului personalității. Articolul conține o interesantă analiză a presei din perioada comunistă, ce evidențiază semnificația termenilor „unitate” și „independență” și felul în care aceștia au fost incluși printre elementele tematice ale cultului personalității lui Nicolae Ceaușescu. De asemenea, studiul prezintă cele două perspective prin care s-a conturat imaginea lui Nicolae Ceaușescu: reinterpretarea unor momente ale istoriei interbelice a PCR legate de desfășurarea luptei antifasciste prin sublinierea contribuției sale în acest sens și prezentarea istoriei naționale ca succesiune personalizată și selectivă a unor personalități istorice, a căror activitate politică a fost dedicată materializării idealurilor naționale de unitate și independență și al căror urmaș și continuator este prezentat ca fiind liderul comunist Nicolae Ceaușescu.

Volumul de față este rodul unei munci remarcabile, săvârșită cu acribie și asiduitate, bazată pe o documentare masivă. Lucrarea se recomandă prin abordarea nouă, prin calitatea discursului istoric, metodologia inovatoare utilizată și, nu în ultimul rând, prin documentația impresionantă atât din punct de vedere cantitativ, cât și din punct de vedere calitativ.

Claudia Dărăban